

SOTILAALLISEN KORKEAKOULUTUKSEN NYKYTILA

TUOMAS KURONEN

Kirjoittaja on FT ja toimii tutkimus- ja opetustehtävissä Maanpuolustuskorkeakoulussa ja Hankenilla

TIIVISTELMÄ

Tässä katsauksessa tarkastellaan sotilaallisen korkeakoulutuksen nykytilaa. Tarkastelun keskiössä on Maanpuolustuskorkeakoulu (MPKK), jonka asemaa tarkastellaan suhteessa sen kansainvälisiin sotilaskoulutusta tarjoaviin verrokkeihin sekä suomalaisiin siviiliyliopistoihin. Katsauksessa käydään läpi suomalaisen sotilas- ja siviilikoulutusjärjestelmän pääpiirteet sekä MPKK:n kannalta olennaisimpien ulkomaisten verrokkien tutkintojärjestelmät. Kansainvälisessä tarkastelussa painotetaan Suomeen vertautuvien maiden (koko, asevelvollisuusarmeija, ei NATOssa) järjestelmiä. Keskeisimmät erot ja yhtäläisyydet on koottu vertailumatriisiin.

Keskeisiä havaintoja on, että akateemisuus ja yhteistyö siviilien kanssa on lisääntymään päin sotilaskoulutuksen piirissä. Huomiota olisi hyvä kohdistaa yliopistojen keskinäisiin erillislaitoksiin, ajatushautomoihin sekä verkostomaisiin yliopistoratkaisuihin. Keskeinen haaste on sotilaallisen ja

akateemisen kulttuurin yhteensovittaminen. MPKK:n sisällä toimii monta logiikkaa tai ”yliopistoa”; humboldtilaisen, angloamerikkalaisen ja napoliaanisen yliopistoihanteen yhteensovittaminen on johtanut erilaisten perinteiden ja intressien hallitsemattomaan yhdistymiseen. Myöskään yhtenäistä sota-tieteellistä diskurssia tai paradigmaa ei ole olemassa.

Löydöksistä nostetaan seuraavat kysymykset: 1) integroidaanko siviiliyhteistyö tiiviimmin sotilaskorkeakoulujärjestelmään, vai 2) keskitytäänkö sotilasammattilliseen koulutukseen akateemisuuden kustannuksella? Edellisistä riippuen: 3) lisätäänkö maisterivaiheeseen karsinta, 4) lyhennetäänkö maisteriopintojen kesto vuoteen nykyisestä kahdesta, 5) siirrytäänkö pois virkajärjestelmästä opintojen ajaksi sekä 6) missä opintojen vaiheessa, tai millä ”opintopolulla”, fokus on tutkimuksen ”lukutaidossa”, ja missä ”luku- ja kirjoitustaidossa”?

JOHDANTO

Tässä katsauksessa tarkastellaan sotilaallisen korkeakoulutuksen nykytilaa (tilanne keväällä 2015). Tarkastelun keskiössä on Suomen korkeinta sotilasammattillista ja -tutkimuksellista koulutusta tarjoava yli-

opisto, Maanpuolustuskorkeakoulu, sekä sen asema suhteessa kansainvälisiin sotilaskoulutusta tarjoaviin oppilaitoksiin ja suomalaisiin siviiliyliopistoihin. Viimeksi mainitut ovat tarkastelun keskiön ulko-

puolella, vaikka niiden vaikutus sotatieteellisen korkeakoulutuksen kotimaiseen arviointiin otetaankin huomioon.

Katsauksen pyrkimyksenä on tuoda näkyviin korkeakoulujärjestelmän olennaisimmat piirteet ja sen kohtaamat haasteet. Välittömänä tavoitteena on kirkastaa lukijalle mahdollisia ongelmakohtia, aloittaa identiteettikysymysten asettelu ja työstö sotilaskorkeakoulutuksen nykytilasta, sekä pidemmällä aikavälillä, kehittää korkeinta suomalaista sotilaskorkeakoulutusta kohti sille asetettuja tavoitteita.

Ensiksi, sotilaallista korkeakoulutusta tarkastellaan Puolustusvoimien kansallisen tehtävän, toisaalta vakiintuneiden kansainvälisten akateemisten kriteerien näkökulmasta. Ensimmäinen tehtävänanto ohjaavista kysymyksistä kuuluu: ”Kuinka yleistä kansainvälisessä tarkastelussa on se, että ammattiupseereille myönnetään akateeminen loppututkinto?” Toisin sanoen, kuinka yleinen ”suomalainen” järjestely on kansainvälisesti tarkasteltuna? Mikäli järjestelmämme on kansainvälisesti arvioituna ainutlaatuinen, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet sen syntyyn ja erityispiirteiden muotoutumiseen?

Tarkastelun alaiseksi otetaan myös sotatieteiden tieteellinen ja tieteenfilosofinen luonne sekä status suhteessa muihin tieteenaloihin. Kansallisessa laissa säädettyjen Puolustusvoimien tehtävien ja humboldtilaisen yliopistoihanteen yhtymäkohdat ja eroavaisuudet ovat joltaneet erilaisten logiikkojen ja intressien keskinäisen dynamiikan muotoutumiseen. Tässä tarkastelussa sotatieteellisen tutkimuksen strategia, tai pikemminkin

sen puute, näyttäytyy erityisen tärkeänä. On tärkeää arvioida kriittisesti ja läpinäkyvästi sitä, millaisten logiikkojen päälle historiallinen, tämänhetkinen ja tuleva sotilasammattillinen ja –akateeminen koulutuksemme perustuu.

Tutkimuksen ja koulutuksen strategian lisäksi on ymmärrettävä toteuttamisen tapojen merkitys haluttujen lopputulosten saavuttamiselle. Akateemisten prosessien – professorien nimitysten, väitösten ja julkaisukäytäntöjen – hallinnan arviointi on keskeinen osa tätä. Eräs lisäarvioinnin piirteistä onkin sotilas- ja siviilijärjestelmien yhteismitallisuus ja siitä (tai sen puutteesta) nousevat haasteet. Pääsemme sotilaallisen korkeakoulutuksen lähtökohtiin; onko tavoitteena tuottaa laajasti sivistyneitä, mutta mahdollisesti sotilasvirkaan soveltumattomia yksilöitä, vai sotilasammattilaisia, joiden sivistyksellinen pohja on rajallinen. Voidaanko molemmat ulottuvuudet saavuttaa samanaikaisesti? Yhtäältä, mikäli toisesta ulottuvuudesta luovuttaisiin, riskinä voi olla ”molempien menettäminen” – akateemisuudesta luopuminen voisi johtaa hakijamäärien vähenemiseen. Toisaalta, mikäli akateemisuudesta pidetään kiinni, mitä se tarkoittaa julkaisutoiminnan ja tutkimuksen potentiaalin kehittämisen kannalta?

Yhtenä katsauksen tuloksena esitetään vertailumatriisi eri maiden sotilaskoulutusjärjestelmistä. Pohdinta käytännön mahdollisuuksista päättää tämän katsauksen.

SUOMALAINEN SOTILASKOULUTUS- JÄRJESTELMÄ PÄHKINÄNKUORESSA

Suomalaisen sotilaskoulutus- järjestelmän yleiset piirteet

Suomalaisen sotilaskoulutusjärjestelmän luonne on kaksijakoinen. Yhtäältä se tähtää ammattitaitoisen sotilasammattihenkilöstön kouluttamiseen, toisaalta se ammentaa yliopistoinstituution akateemisista perinteistä. Tämän lisäksi nykyistä sotilaskorkeakoulutusta muokkaa eurooppalaisen korkeakoulualan yhtenäistämiseen tähdännyt Bolognan prosessi. Eräs keskeisistä haasteista onkin koulutuslaitoksille annettujen kansallisten tehtävien ja akateemisten kriteerien menestyksellinen yhteensovittaminen. Tämän katsauksen näkökulmasta on keskeistä kysyä, milloin opinnoista tulee luonteeltaan pääsääntöisesti akateemista. Lisähaasteen luovat opiskelijavalinnan sisäiset painotukset, eli tietävätkö opiskelijakandidaatit upseerin koulutukseen hakiessaan, mihin he ovat ryhtymässä. Tämä koulutuksen piirre, niin sanottu ”tarkka-profilisuus”, näyttäytyy erityisesti turvallisuusalan koulutuksessa (esimerkiksi MPKK tai POLAMK).

Maanpuolustuskorkeakoulun verkkosivujen (2015) mukaan upseerikoulutus muodostuu ”...tieteellistä ja ammatillista osaamista kehittävästä opinnoista sekä upseerikasvatuksesta.” Tavoitteena on valmistaa opiskelijat sekä tieteellisen että alansa asiantuntemusta vaativan tiedon soveltamiseen ja kehittämiseen. Keskeistä on valmistaa koulutettavat upseerin viran menestykselliseen hoitamiseen. Opinnot

jakautuvat sotatieteiden kandidaatin ja sotatieteiden maisterin perustutkintoihin sekä yleisesikuntaupseerin ja sotatieteiden tohtorin jatkotutkintoihin. Puhtaasti tutkintonimikkeitä tarkastelemalla on selvää, että tutkintojärjestelmän akateemisuus lisääntyy tohtorin tutkintoa kohden mentäessä. On huomattava, että eri korkeakouluissa maisterin tutkinnon akateeminen status on erilainen – jossain oppilaitoksissa pro gradut ovat luonteeltaan tieteellisiä, kun taas joissain hyvin käytännönläheisiä töitä.

Maanpuolustuskorkeakoululle tehty maisterin opinnäytteet ovat pääosin käytännönläheisiä. Ilmiö on tunnettu myös kansainvälisesti – angloamerikkalaisessa yliopistokontekstissa puhutaan ”taught Master’s” (opinto-) ja ”research Master’s” (tutkimus) –tutkinnoista. Näistä edellisessä opinnot painottuvat valmiiksi annetun tiedon omaksumiseen pääasiassa työelämää varten, jälkimmäisessä on kyse tutkimuksen luonteen syvemmästä ymmärtämisestä. Tämä näkyy esimerkiksi erilaisessa suhtautumisessa tutkimusmenetelmien ja –käytäntöjen laadukkaaseen opetukseen. Opintotutkinnon opetus koostuu usein luennoista, seminaareista ja ryhätöistä, tutkimuksellinen maisteritutkinto keskittyy tieteellisen tiedon ymmärtämiseen ja tuottamiseen. Angloamerikkalaisessa kontekstissa tutkimuksellisen tutkinnon suorittaminen hyvämaineisessa yliopistossa on usein käytännön edellytys jatko-opintojen rahoituksen järjestämiseksi.

Maanpuolustuskorkeakoulun Kadettikouluun hyväksytyt opiskelijat hyväksytään suorittamaan sotatieteiden maisterin

(SM) tutkintoa. Sotatieteelliset perustutkinnot koostuvat Bolognan prosessin mukaisesti kahdesta vaiheesta. Sotatieteen kandidaatin (SK) tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä, ja se kestää kolme vuotta. Maisterin tutkinto on 120 opintopisteen laajuinen ja jatkuu kahden vuoden ajan. Kandidaatin tutkinnon suorittuaan upseeri nimitetään määräaikaiseen sotilasvirkaan luutnantin arvoisena. Hänen odotetaan työskentelevän vähintään neljä vuotta, jonka jälkeen hän palaa maisteriopintoihin. Maisteriksi valmistuttuaan hänet ylennetään kapteeniksi ja nimitetään vakinaiseen upseerin virkaan. Eräs keskeisistä koulutuksen tavoitteista on opiskelijoiden kelpoisuuden varmistaminen mahdollisiin jatkotutkintovaiheisiin. Toisin sanoen, koulutusjärjestelmästä lähtien halutaan varmistaa jokaisen vaiheen läpäisseen opiskelijan olevan pääpiirteissään kykenevä suoriutumaan seuraavan vaiheen opinnoista. Lähtökohtaisesti jokaisen MPKK:lle hyväksytyyn tulisi suoriutua maisterintutkinnon vaatimuksista, mitä voi olla vaikeaa nähdä valintakoevaiheessa – onhan kyseessä suuri määrä nuoria ihmisiä, joiden kiinnostuksen kohteet ja taipumukset eivät todennäköisesti säily muuttumattomina seuraavaa seitsemää vuotta.

Sotatieteen kandidaatin ja maisterin tutkintojen sotilasammattillisen ulottuvuuden yhteiset tavoitteet palvelevat sekä normaali- että poikkeusoloja. Kandidaattitutkinto tuottaa ”valmiuksia toimia poikkeusolojen joukkojen perusyksikön päällikkötehtävissä tai erikoisjoukon johtajan tehtävissä, normaaliolojen perus-

yksikön kouluttaja- ja asiantuntijatehtävissä tai erikoisjoukon johtajan tehtävissä sekä perusyksikköpäällystön kansainvälisissä tehtävissä”. Maisterintutkinnon tavoitteina ovat ”valmiudet poikkeusolojen joukkojen joukkoyksikköpäällystötehtävissä ja normaaliolojen perusyksikön päällikkötehtävissä sekä perusyksikköpäällystön kansainvälisissä tehtävissä” (Anttonen, 2014: 39).

Sotatieteiden kandidaatti

Onko sotatieteiden kandidaatin tutkinto luonteeltaan tieteellinen vai ammatillinen?

Vuoden 2015 uudistuksen myötä kolmi-vuotisen Sotatieteiden kandidaatin tutkinnon laajuus on 210 pistettä. Se koostuu pääaineen perus- ja aineopinnoista, pitkän sivuaineen perus- ja aineopinnoista, kahden oppiaineen perusopinnoista sekä kieli-, viestintä ja yleisopinnoista. Tutkintoon on sisällytetty perusopinnot kaikista oppiaineista (johtaminen, sotataito, sotilaspedagogiikka, sotatekniikka). Lisäksi vuoden 2015 uudistuksen myötä puolustushaara-, aselaji- ja toimialakouluissa (PAT) käytävät, 30 opintopisteen laajuiset ”sotilasammattilliset opinnot” on sisällytetty tutkintoon. Suuri osa tutkinnon sisällöistä on sotilasammattillista, eikä akateemiselle ulottuvuudelle jää juurikaan tilaa. Tämä tosin pätee valtaosaan kandidaattitason siviilitutkintojakin.

Tulos: varusmiesten kouluttaja, perusyksikön varapäällikkö

Sotatieteiden maisteri

Onko sotatieteen maisterin tutkinto luonteeltaan tutkimuksen tekemiseen valmistava?

Yksi tutkinnon tavoitteista on antaa ”valmiudet tieteellisen tiedon ja tieteellisten menetelmien soveltamiseen” (Anttonen, 2014: 37). Esitietovaatimuksena tutkinto-ohjelmaan pääsyyllä on sotatieteiden kandidaatin tutkinto. Maisterivaiheen opintoja edeltää tyypillisesti vähintään neljän vuoden työelämäjakso.¹ Tyypillisesti maisteriopinnot koostuvat pääaineen syventävistä opinnoista (sisältäen pro gradu -tutkielman), pitkän sivuaineen opinnoista sekä yhteisistä, pakollisista opinnoista. Kaksivuotisen ohjelman laajuus on 120 opintopistettä.

Sotatieteen maisterintutkintoa suorittamaan on vuodesta 2008 alkaen hyväksytty myös siviilihenkilöitä. Näiden opiskelijoiden tutkinto ei johda sotilasvirkaan. Päästäkseen suorittamaan varsinaisia opintoja on opiskelijan suoritettava tutkintoon kuulumattomat, täydentävät ”siltaopinnot” (maksimissaan 60 opintopistettä), joiden suorittamisen myötä opiskelija saa opinto-oikeuden.

Tulos: yksikön varapäällikkö, yksikö päällikkö, asiantuntija (siviili)

Yleisesikuntaupseeri

Valmistaako yleisesikuntaupseerin tutkinto tutkimuksen tekemiseen ja akateemiseen kirjoittamiseen? Valmistaako tutkinto tutkimuksen johtamiseen?

Yleisesikuntaupseerin (YE) tutkinto on ammatillisesti pätevöittävä yliopistollinen jatkotutkinto. Sen laajuus on 140 opintopistettä ja se kestää noin kaksi vuotta. Sen puitteissa opiskelijat saavat tiedot ja taidot ylimpiin upseerin poikkeus- ja normaaliolojen tehtäviin. Lisäksi tavoitteena on, että valmistuessaan opiskelijoilla on jatkotutkinnon veroiset tutkijataidot. Yleisesikuntaupseerikursseilla on lisäksi mahdollisuus kansainväliseen liikkuvuuteen, rehtorin hyväksynnällä. Kurssi valmistaa opiskelijat puolustusvoimien kaikkiin toiminnan aloihin. Opintojen painopiste on kansallisessa puolustuksessa – kansainvälisellä kriisinhallinnalla on myös merkitystä.

Tutkimuksen johtamisen osaaminen on eräs keskeisistä tavoitteista. Ajatuksena on, että oman diplomityön ja menetelmien hallinnan lisäksi kurssin läpäisseet voivat menestyksellisesti hoitaa Pääesikunnan tai puolustushaarojen johtamis- ja kehittämishankkeita. Tutkinto mahdollistaa etenemisen puolustusvoimien, -hallinnon, rajavartiolaitoksen sekä kansainvälisiin ylimmän johdon tehtäviin. Yleisesikuntaupseerikurssista 58 (alkaa syksyllä 2015) eteenpäin tutkinto on oma, erillinen

1 Poikkeuksena tästä ovat ohjaajaopiskelijat, jotka aloittavat kuuden vuoden maisteriopinnot heti kandidaattitutkinnon jälkeen. Tässä katsauksessa keskitytään kuitenkin niihin sotatieteen maistereihin, joita ei ole valittu ohjaajakoulutukseen.

kokonaisuutensa, jonka opintojaksot koostuvat seuraavista aihealueista:

- Sotataito (operaatiotaito ja taktiikka, strategia sekä sotahistoria)
- Erikoistumisalueina: johtaminen, sotatekniikka tai sotilaspedagogiikka
- Tutkimuskoulutus
- Diplomityö

Tulos: majuri, valmius Puolustusvoimien korkeimpiin tehtäviin

Sotatieteiden tohtori

Onko sotatieteiden tohtori tiedoiltaan ja taidoiltaan vertailukelpoinen kansainvälisten sotatieteellisten sekä kotimaisten ja kansainvälisten siviilitieteellisten verrokkiensa kanssa?

Tähän kysymykseen vastaaminen on haasteellista, koska tiedonsaanti julkaisutoiminnasta on ensin mainittujen suhteen hankalaa, toiseksi siksi, että tarkkojen kotimaisten verokkien määrittely ei ole yksiselitteistä. Suomalaisista siviiliyliopistoista valmistuu vuosittain huomattava määrä tohtoreita – empiirinen tieteenaloittainen vastaus vaatisi oman tutkimusprojektinsa. Haasteen muodostaa myös sotatieteiden moninainen luonne; tutkimusaiheet vaihtelevat sotatekniikan tutkimuksesta sodan filosofiaan ja teoriaan, liikuntatieteisiin sekä yhteiskunnallisen konfliktintutkimuksen alueille. Toisin sanoen, ”sotatieteiden” paradigmaa ei ole olemassa, ainakaan vielä.

Tavoitteiden mukaan sotatieteen tohtori on valmistuessaan syvällisesti perehtynyt omaan tutkimusalaansa sekä sen

puolustushallinnolliseen ja yhteiskunnalliseen merkitykseen, osaa soveltaa itsenäisesti ja kriittisesti alansa vakiintuneita tutkimusmenetelmiä sekä luoda itsenäisesti uutta tieteellistä tietoa. Hän on perillä oman tieteenalansa kehityksestä, sen kohtaamista perusongelmista ja tutkimusmenetelmistä, sekä hänellä on omaan tutkimusalaansa liittyvien muiden tieteenalojen lukutaito.

Sotatieteen tohtorin opintojen tarkat sisällöt ovat vapaamuotoisemmat kuin aiemmissa tutkinnoissa – käytännössä asia riippuu merkittävästi tieteenalasta ja ohjaavasta professorista. Tutkinto muodostuu seuraavista aihealueista (pakollinen osuus on 10 op menetelmäopintoja, muut opinnot sovitaan ohjaavan professorin kanssa tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaisesti):

- Pääaine
- Sivuaaine
- Valinnaiset opinnot
- Tieteelliset seminaarit
- Metodiopinnot
- Väitöskirja

Ainevaihtoehdot ovat:

- Johtaminen
- Sotahistoria
- Operaatiotaito ja taktiikka
- Sotilaspedagogiikka
- Strategia
- Sotatekniikka
- Sotalous
- Sotilas sosiologia

On harkittava sitä, olisiko eritaustaisilla opiskelijoilla sellaisia tarpeita, joita voitaisiin ottaa huomioon opintojen kestäessä. Keväällä 2015 MPKK:lla koulutettavat

tohtoriopiskelijat ovat taustaltaan jotain seuraavista neljästä tyypistä:

1. Aktiiviupseeri (PV:n käyttöön)
2. Siviili (PV:n, yhteiskunnan tai muiden organisaatioiden käyttöön)
3. Evp-upseeri (yhteiskunnan käyttöön, tuottavat tietoa PV:lle)
4. Ulkomaalaiset (kotimaansa käyttöön, tuottavat tietoa PV:lle)

Tulos: Sotatieteiden tohtori, valmius itseenäiseen tutkimuksen tekemiseen ja akateemisten virkojen hoitamiseen

Huomioita suomalaisesta sotilaskorkeakoulutusjärjestelmästä

Suomalaisessa järjestelmässä jokainen upseeri on käynyt läpi saman polun – joukkueenjohtajasta ylempiin tehtäviin. Esimerkiksi Yhdysvaltojen asevoimissa on toisin. Tästä nousee esiin kysymys: Onko käytössä oleva valintakriteeristöemme vaikuttanut Puolustusvoimien korkeimman johdon koostumukseen? Jokaisen koulutusvaiheen seurat kun eivät välttämättä ole sopivimpia – opiskelijoiden ”DNA on eri” (Kari, 2015b).

Kärjistäen voidaan sanoa, että Sotatieteen kandidaattien koulutus on luonteeltaan kuin lukion ja ammattikoulun yhdistelmä. Eritautaiset ihmiset tulevat samaan kouluun, suorittamaan kaksiosaista Sotatieteiden *maisterin* tutkintoa, tiukasti järjestettyyn koulutusohjelmaan, jonka ensisijaisena tavoitteena on kouluttaa rauhan- ja sodanajan kantahenkilökunnan upseereja valtion viranhaltijoiksi. Ammatillinen koulutus on selvästi etusijalla. Näin varmasti tulee olla, mutta

voidaan kysyä, kärsiikö akateemisuus tämän prosessin seurauksena. Tämä ei lie ne vierasta siviiliyliopistoillekaan, vaikka niiltä puuttuukin yhä vahva ammatillinen fokus ja identiteetti.

Tarkastellaan hieman puhtaasti akateemista, kansainvälistä verrokkia: London School of Economics’in hallinnon laitos tarjoaa konfliktitutkimuksen maisteriohjelman (2014), jonka sisäänottoprosentti (hakukelpoisten, aiempien opintojen keskiarvon minimivaatimuksena 3,5 neljän asteikolla, eli 87,5% maksimipisteistä) oli vuonna 2013 noin 9,5 (33/345). Brittijärjestelmässä opintojaksojen laajuus mitataan lukuvuoden (kokonainen) tai lukukauden (puolikas) laajuisina moduuleina. Opiskelijat suorittavat neljä täyttä moduulia ja kirjoittavat noin 10000 sanan mittaisen maisterintyön. Ohjelma kestää täysipäiväisenä yhden vuoden, osa-aikaisena kaksi. Toisin sanoen, ohjelmassa on vain tarkoin valittuja, lahjakkaita ja motivoituneita opiskelijoita, joiden läpipääsy tiiviistä opiskelutahdista huolimatta on kaikkea muuta kuin varmaa.

On aiheellista kysyä, kuinka uskottava on sellainen koulutusjärjestelmä, jonka läpäisyprosentti on lähellä sataa? Lontoossa siedetään merkittäväkin hylkäysprosenttia; koulun näkökulmasta on opiskelijoiden oma ongelma, mikäli he eivät suoriudu opinnoistaan vaaditulla tasolla. Maanpuolustuskorkeakoulun maisteriohjelmassa koulutetaan pääosin upseereja, sotilailla lisävaatimuksena onkin – meillä ja muualla – ammatillisten moduulien läpäiseminen (Small Wars Journal, 2012). Näin ollen upseerien ammatilliset ja akateemiset pyrkimykset ovat voimakkaasti

eriytettyjä, molempia ei todennäköisesti voida saavuttaa samanaikaisesti. Eritaus-
taisilla yksilöillä, jotka kuitenkin haluavat
edetä urallaan ja elämässään, tulisi olla
statusmielessä tasa-arvoisia, vaikkakin
sisällöllisesti erilaisia jatkokoulutusohjel-
mia ja urapolkua. Samoihin tehtäviin tu-
lisi olla monia eri reittejä. On vaikea näh-
dä, miten vaatimus maisterin tutkinnon
suorittamisesta olisi relevantti upseerin
virkaehtävien menestyksellisen hoitami-
sen kannalta. Kyse lieneekin valtion vir-
kajärjestelmän rakenteesta – ylempi kor-
keakoulututkinto on tiettyjen julkisten
virkojen kelpoisuusvaatimus.

Sotatieteen maisterin tutkinnon usko-
taan kelpaavan myös siviilipuolelle osoi-
tuksena akateemisesta kelpoisuudesta.
Näin varmasti onkin, mikäli tarkastelija
keskittyy ainoastaan muodolliseen kelpoi-
suuteen julkishallinnon virkoja haettaessa,
mutta miten lienee varsinaisen osaamisen
laita? Suuri osa väestöstämme on jollain
tavalla tuttu asevoimien kanssa, mikä
helpottaa upseeritaustaisten rekrytoita-
vuutta Puolustusvoimien ulkopuolella.
Ratkaisevinta on kuitenkin hakijan osaa-
minen eikä tutkinnot. Ainakin amerikkai-
kalaisessa kontekstissa sosioekonominen
tausta, kognitiiviset kyvyt ja akateeminen
suoriutumisen vaikuttavat ihmisen ura-
valintoihin. On viitteitä siitä, että vaihte-
levat statuskonfiguraatiot (hyvätaustainen
alisuorittaja, huonotaustainen itsensä
ylittäjä, jne.) lisäävät nimenomaan soti-
lasuran todennäköisyyttä (Wang ja muut,
2012). Näin ollen en pitäisi lainkaan it-
sestään selvänä, että Sotatieteen maisterin
tutkinto takaa mitään sotilaskontekstin

ulkopuolella, poikkeuksena mainittakoon
turvallisuusala yleisesti.

Sotatieteen tohtoriohjelman kyseessä
ollessa huomionarvoista on, että min-
käänlaista sanktiojärjestelmää ei ole – sen
enempää suhteessa opintojen etenemi-
sen nopeuteen kuin tutkimuksen laa-
tuunkaan. Yhtenä syynä voi olla se, että
MPKK:n rahoitus ei ole riippuvainen
toteutuneiden tutkintojen (tai ohjelmaan
hyväksytyjen) määrästä. On kuitenkin
huomionarvoista, että sotilasalalan am-
mattilaisten kyseessä ollessa opintojen
etenemistä ei seurata ja sanktoida kor-
keammalla hallinnollisella tasolla. Sank-
tiojärjestelmän puute on johtanut siihen,
etteivät opinnot välttämättä koskaan ete-
ne, saati valmistu. Jatko-opintoja ”harras-
tetaan”.

Lisäseikan muodostaa mahdollisuus
lukea Yleisesikuntaupseerikurssin opin-
toja hyväksi osaksi Sotatieteen tohtorin
tutkintoa. Akateemisen laadun näkökul-
masta tälle on vaikeaa nähdä hyviä perus-
teluja – tutkintoihin hyväksytyt sisältöjä
ei pitäisi voida siirtää eteenpäin. Vertailu-
kohdaksi käynee jälleen London School
of Economics, jossa vierailin tutkijaopis-
kelijana vuosina 2008–2009. Tuolloin
filosofian laitoksella oli käytäntönä, että
tohtoriopiskelijoiden etenemistä arvioi-
ttiin koko professorikunnan voimin kerran
vuodessa. Palaute saattoi olla kolmenlais-
ta: 1) ”jatka samaan malliin”, 2) tiettyjen
seminaarien esseet piti kirjoittaa uudel-
leen, koska taso ei riittänyt (tämä tarkoitti
yleensä koko kesän kestävästä uudelleen-
kirjoitusrupeamaa kaiken muun lisäksi) ja 3) ulos ohjelmasta. Pitkälle edenneille

tohtoriopiskelijoille saatettiin myöntää maisterintutkinto. Sama kohtalo saattoi olla valmiilla, mutta akateemisilta ansioitaan riittämättömäksi katsotulla tohtorinväitöskirjalla.

SUOMALAINEN SIVILIYLIOPISTO- JÄRJESTELMÄ PÄHKINÄNKUORESSA

Sivistysyliopistot

Helsingin yliopiston edeltäjä, Suomen Keisarillinen Aleksanterin Yliopisto, omaksui saksalaisen Wilhelm von Humboldtin aatteen sivistysyliopiston luonteesta 1820-luvulla. Kantavana ajatukse-
na on tutkimuksen ja opetuksen läheinen yhteys (Helsingin yliopisto, 2006). Tarkoituksena on sivistää ihmistä tieteen ja tietämyksen avulla, ja humboldtilainen yliopistoihanne perustuukin kolmelle keskeiselle periaatteelle (Lampinen, 2005): 1) tutkimuksen ja opetuksen vapaus, 2) tutkimuksen, opetuksen ja opintojen yhteenkuuluvuus sekä 3) sivistyksen ensisijaisuus suhteessa ammatillisiin opintoihin. Yliopistot ovat autonomisia yksiköitä, eikä valtiolta saa ohjata niitä. Tämä on selkeässä ristiriidassa käytännöllisten, ”yhteiskunnallistavien” tavoitteiden (esimerkiksi se, että yliopistojen täytyy kouluttaa valtion virkamiehiä) kanssa (Lahtinen, 2004).

Vaihtoehtoinen ajattelutapa löytyy angloamerikkalaisen yliopistoperinteen piiristä. ”Liberal education” –lähestymistapa korostaa oppilaiden keskinäistä sekä oppilaiden ja opettajien suhdetta ja painottaa eettis-esteettistä sivistystä. Tieteen rooli yliopiston ytimessä jää vähemmälle

huomiolle (Lampinen, 2005). Humboldttilainen perinne, tieteellisiä ansioita korostaessaan, johtaa tietynlaiseen meritokratiaan professorien tieteellisten saavutusten perusteella, mikä näkyy myös oppilaiden etäisemmässä suhteessa opettajiinsa. Angloamerikkalaisessa kontekstissa välit ovat huomattavasti läheisemmät ja mutkattomammat, ja järjestelmän tavoitteena on valmistaa opiskelijoita kohtaamaan moninaisia maailman ja elämän tarjoamia haasteita. Filosofisista eroista johtuen humboldtilainen perinne tähtää puhtaampaan tieteellisen tiedon rakentamiseen, kun taas angloamerikkalainen ajattelu valmistaa enemmän käytännön haasteiden kohtaamiseen.

Vaikka yliopistolaki lähteekin liikkeelle humboldtilaisen sivistysyliopiston ihan-
teesta, suomalaista tiedepolitiikkaa leimaa ”strategisen” ajattelun lisääntyminen (Hautamäki ja Stähle, 2012). Suomen järjestelmää voisi laajemmin kutsua ”napoliaaniseksi” (Mustajoki, 1996), jossa valtiolta opetusministeriön välityksellä ohjaa koko akateemista järjestelmää, tavoitteenaan tuottaa korkeasti koulutettua työväkeä valmiina palvelemaan ”yhteistä hyvää”. Tämä yhteinen hyvä on viimeaikaisen talousdiskurssin myötä kokenut voimakkaan omistajuuden siirron elinkeinoelämän suuntaan. Perinteisen sivistysyliopiston ”Bildung durch Wissenschaft”-aate ei saa vastakaikua mitattavaa taloudellista hyötyä tavoittelevilta elinkeinoelämän edustajilta (Söderman, 2009). Tästä on seurannut kasvava yliopistojen mittarointi, rahoituksen kontrolli ja supistaminen sekä talouselämästä tutut ”huippu-”, ”innovaatio-” ja ”suorituskyky”

-projektit – Aalto-yliopistouudistus tästä merkittävimpana.

MPKK:lta puuttuu opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) tavoiteasetanta ja mittarit, joille muut yliopistot ovat alisteisia. MPKK:lla on asetettu täsmälliset tavoitteet valmistuvien tutkintojen määrille (mikä näkyy mm. lähes täydellisissä valmistumisprosentteissa). Väitöskirjoille ja muulle tutkimukselle näitä ei ole. Käsiällä on tilaisuus luoda ja muokata sellaiset, jotka parhaiten palvelevat laadukasta sotatieteellistä tutkimusta ja opetusta.

Erillislaitokset

Tiedeyliopistojen ohella toimii myös erillislaitoksia, joista tässä yhteydessä mainitaan Tietotekniikan tutkimuslaitos (HIIT) sekä EIT ICT Labs. Ensin mainittu (HIIT, 2015) on Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston yhteinen tutkimuslaitos, jonka tutkimus ulottuu ”tietojenkäsittelyn perusmenetelmistä ja –tekniikoista uusiin sovelluksiin ja niiden vaikutukseen ihmisiin ja yhteiskuntaan” (Aalto-yliopisto Perustieteiden korkeakoulu, 2013b). Se on lisäksi mukana useiden Suomen Akatemian huippuyksiköiden toiminnassa. EIT ICT Labs on puolestaan Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) ”osaamis- ja innovaatioyhteisö, jonka tarkoituksena on tehdä Euroopasta ICT innovoinnin maailmanlaajuinen johtaja” (Aalto-yliopisto Perustieteiden korkeakoulu, 2013a). EIT toimii aktiivisesti akateemisen tutkimuksen ja teollisuuden välissä pyrkien vauhdittamaan uuden tieteellisen tiedon teollistamista (EIT ICT Labs, n.d.). Aja-

tuksena on toimia etabloituneiden akateemisten tahojen välissä omalla alueellaan, yhdistämällä parhaan osaamisen organisaatioiden rajoista riippumatta. Sotilaskontekstista tulee mieleen väliaikaiset ”task force” –organisaatiot, jotka perustetaan lyhyeksi ajaksi tiettyä tehtävää varten. Erillislaitoksissa on luonnollisesti kyse pitkäkestoisemmasta toiminnasta.

KANSAINVÄLISTEN SOTILASKORKEAKOULUJEN VERTAILUA

Tässä osassa painotetaan yhtäältä samankaltaisuutta Suomen kanssa (alueen ja väestön suhteellinen koko ympäristöön – nähdessä naapurivaltioiden poliittinen tasapainoisuus ja laajentumispyrkimykset, valtion hallintojärjestelmän erilaisuus suhteessa suurempaan naapuriin), sekä toisaalta sotilasammattillisten ja akateemisten koulutusjärjestelmien samankaltaisuutta ja eroavaisuuksia. Referenssin vuoksi tarkasteluun on sisällytetty Yhdysvallat ja Venäjä. Ne ovat merkittävimmät vertailukohtat sekä sodankäynnin että akateemisen sotilasalan kannalta. Tarkastelun ulkopuolelle on jätetty maailman väkirikkaimmat ja sotilaallisesti merkittävät valtiot: Brasilia, Indonesia, Intia, Japani ja Kiina. Taustaoletuksena on Suomen ja muiden vähäisesti vaikutusvaltaisten verrokkivaltioiden samankaltaisuus puolustusvoimien ensisijaisesta tehtävästä: maan rajojen ja suvereniteetin puolustaminen. Monet tämän raportin detaljitiedoista on Yhdysvaltojen Keskustiedustelupalvelun *World Factbookista* (Central Intelligence Agency, 2015).

Alankomaissa on vapaaehtoinen asepalvelus, ja korkeampaa sotilaskoulutusta tarjoaa Koninklijke Militaire Academie, jossa voi suorittaa ”turvallisuustieteen” kandidaatti- ja maisterintutkinnot (Ministerie van Defensie, 2015). Kreikalla on Suomen tavoin sotilaallisesti voimakas naapurimaa, sotilaskoulutuksesta huolehtii ”Evelpidon” (Hellenic Army Academy, 2015), joka tarjoaa nelivuotista, akateemista upseerin koulutusohjelmaa (Bologna-yhteensopivuus jää epäselväksi). Kanadan sotilasakatemia (Royal Military College of Canada, 2008) on myös tunnettu, mutta maa on läheinen sen tärkeimpien liittolaisten, Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian, kanssa, eikä tähän raporttiin ole sisällytetty läheisempää tarkastelua. Saksa on järjestänyt korkeimmat sotilasalan opintonsa kurssimuotoisesti (Führungsakademie der Bundeswehr, 2015), huolimatta siitä, että Saksassa on kaksi asevoimien yliopistoa, Hampurissa ja Münchenissä. Ne ovat kuitenkin luonteeltaan hyvin lähellä siviiliyliopistoja (University of the German Federal Armed Forces, 2014).

Vaikutusvaltaiset valtiot

Pohjois-Amerikan Yhdysvallat: Vapaaehtoisarmeija, NATO

Yhdysvaltojen liittovaltio ylläpitää viittä sotilasakatemiaa: United States Military Academy, United States Naval Academy, United States Coast Guard Academy, United States Merchant Marine Academy, United States Air Force Academy. Näistä ensimmäinen, vuonna 1802 perustettu

Yhdysvaltojen sotilasakatemia West Point on yksi maailman kuuluisimmista (United States Military Academy, n.d.). Kadetit valmistuvat nelivuotisesta kandidaattiohjelmasta tutkintonimikkeellä Bachelor of Science. Opetus on maksutonta, mutta he sitoutuvat palvelemaan Yhdysvaltain asevoimissa. Tutkinto jakautuu kolmeen osaan: akateemiseen, fyysiseen ja sotilaalliseen koulutukseen. Fokuksena on sotilaallisten ja johtamistaitojen kehittäminen sotilasoperaatioita ajatellen. Kadettien akateemisten pääaineiden vaihtoehdot vaihtelevat humanistisesta ja yhteiskuntatieteistä luonnon- ja insinöritieteisiin.

West Pointin tutkimustoiminta jakautuu 19 tutkimuskeskuksen, kahden partneritutkimuskeskuksen ja 13 tukipalvelun kesken. Näiden keskusten tuottama tieto on luonteeltaan pikemminkin ”ajatushautomomaista”, kuin akateemista. Sotilaalista jatkokoulutusta Yhdysvalloissa tarjoaa National Defense University (2015), jonka koulutusohjelmiin ottavat osaa pääosin upseerit, mutta myös valikoidut Yhdysvaltojen puolustushallinnon siviilivirkamiehet. NDU jakautuu 12 collegeen ja keskuksen, ja se myöntää maisterin tutkintoja. Yleisesikuntaupseereille on mahdollista hakeutua Army War Collegeen, johon asevoimat valitsee opiskelijansa – hakukelpoisia ovat everstit ja everstiluutnantit. Tämän ohjelman läpäisseet valmistuvat Strategian maistereiksi (Master of Strategic Studies) (United States Army War College, 2015).

Samantasoista koulutusta akatemioiden ohella tarjoavat ”senior military colleget”: Virginia Military Institute,

University of North Georgia, Texas A&M University, The Citadel, The Military College of South Carolina, Virginia Polytechnic Institute and State University sekä Norwich University. Opiskelijat osallistuvat pääsääntöisesti ”Reserve Officers’ Training Corps” –koulutusohjelmiin ja valmistuvat kandidaatintutkintoon. Ensin mainittua lukuun ottamatta näihin voivat hakeutua myös siviilitaustaiset opiskelijat. Ne ovat julkisia instituutiota, paitsi viimeksi mainittu, joka on osa Northfieldin yksityistä yliopistoa. VMI on rankattu kuuluvaksi akateemisilta ansioiltaan samaan kategoriaan kuin liittovaltion sotilasakatemioiden. Texas A&M University on sisäänotoltaan suurin. Periaatteessa kaikki Texas A&M:n hyväksytyistä opiskelijoista ovat velvollisia palvelemaan kadettikunnassa, mutta käytännössä suurin osa vapautetaan sotilaspalveluksesta.

Venäjän Federaatio: Asevelvollisuusarmeija/vapaaehtoisarmeija

Venäläisellä sotilaskorkeakoulutuksella on pitkät perinteet. Valitettavasti sen arviointia hankaloittaa tiedon saamisen vaikeus, kieliongelmat ja lähteiden ristiriitaisuus sekä Venäjän asevoimien meneillään oleva, vuonna 2008 aloitettu laaja uudistusprosessi. Pelkästään 2000-luvulla on siirrytty 15 sotilaskoulun, 3 sotilasyliopiston, 53 sotilasinstituutin ja korkeakoulun järjestelmästä (Vozhakin, 2006) 57 sotilaskoulutuslaitoksen järjestelmään: 10 akatemiaa, 9 yliopistoa, 38 instituuttia ja 22 haaraa johtavissa koulutuslaitoksissa (WPS observer, 2007). Vuonna 2012 Puolustusministeriön alaisten kor-

keakoulujen määrää vähennettiin seitsemääntoista: tuolloin se käsitti kolme koulutus- ja tiedekeskusta asevoimien puolustushaarojen alaisuudessa, 11 sotilasakatemiaa, kolme yliopistoa, 25 divisioonaa instituutteja ja kolme tutkimuslaitosta (WPS observer, 2012).

Meneillään olevan sotilasreformin (Zykov, 2014) vaikutukset sotilaalliseen korkeakoulutukseen näkyvät ennen kaikkea koulutuksen keskittämisen: tulevaisuudessa vain 10 sotakorkeakoulua on toiminnassa nykyisten 65 sotilasakatemioiden ja oppilaitoksen tilalla (Mikkola, 2014: 67). Tämänhetkinen tilanne on se, että Venäjällä sotilasakatemioiden (ja sitä kautta ylempään koulutukseen) opiskelemaan hakeutuvat ovat ammattiupseereja, joilla on jo suomalaisen verrattava kandidaatintutkinto (Military academies in Russia, 2015). Venäläisessä järjestelmässä on erilliset akateemiset jatkotutkinnot ”tieteiden kandidaatille” (”Kandidat Nauk”, vastaa läntistä tohtorintutkintoa) ja ”tieteiden tohtorille” (”Doktor Nauk”, vastaa läntistä dosenttia tai habilitoitua tutkijaopettajaa). Ammattiupseerit voivat tavoitella näistä tutkintotasoista ensin mainittua (Military academies in Russia, 2015). Valitut, kokeneet tutkijat voivat jatkaa habilitaatioon asti.

Yhdysvallat kiinnostui Neuvostoliiton sotilaskoulutuksen tasosta jo Kylmän Sodan aikana, koska neuvostoliittolaisille upseereille myönnettiin kandidaatin ja tohtorin akateemisia tutkintoja (Shelton, 1980: 17–18). Tarkkaa tietoa on kuitenkin haastavaa löytää: esimerkiksi <http://diss.rsl.ru> -tietokannassa oli 4.11.2013 mainittu 152 sotatieteisiin liittyvää

väitöskirjaa, joista yksikään ei ollut sotatieteen kandidaatin tai tohtorin väitöskirja (Lalu, 2014: 8).

Venäjän kuuluisin sotilasakatemia on Frunzen sotilasakatemia. Frunzen historian ymmärtämiseksi on sekä venäläisiä (Kopytko, 2010) että suomalaisia, yleisajaisia näkemyksiä (Syrjä, 1986). Oppilaitoksena Frunzen akatemia vastaa suurin piirtein suomalaista yleisesikuntaupseerikurssiamme, yhdysvaltalainen vastine on Command and General Staff College Fort Leavenworthissa, Kansasissa, vertailua ovat tehneet muiden muassa Demurenko ja Thomas (1993). Vuonna 1998 Frunzen ja Malinovskin akatemioiden yhdistettiin Venäjän Liittovaltion Asevoimien Yhdistettyjen Aselajien Akatemiaksi (Combined Arms Academy of the Armed Forces of the Russian Federation, 2014).

Rajallisesti vaikutusvaltaiset valtiot

Iso-Britannia: Vapaaehtoisarmeija, NATO

Royal Military Academy sijaitsee Sandhurstissa (The British Army, 2015). Sillä ei ole yliopiston statusta, eikä se siten myönnä akateemisia tutkintoja. Yli 80 prosenttia kadeteista on kuitenkin valmistunut yliopistosta, vaikka tämä ei olekaan varsinainen sisäänpääsyvaatimus. Ulkomaalaisten pitää olla lähtömaansa asevoimien hyväksymiä. Pääsykoekurssi kestää 48 opiskeluvuokkoa, jonka läpäisseet opiskelijat jatkavat aselajikouluihin. Opintoja suoritetaan seuraavilla osastoilla: viestintä ja sovellettu käyttäytymistiede, puolustus ja kansainväliset suhteet sekä sotatieteet.

Defence Academyssa koulutetaan sotilaallisia jatko-opintoja erilaisiin puolustusalan tehtäviin (Crown, 2015). Puolustusakatemiassa on kolme strategista yhteistyökumppania: King's College Lontoossa, Serco sekä Cranfieldin yliopisto. Ensin mainitulla on yhteiskuntatieteellinen näkökulma, Cranfield keskittyy sodankäynnin teknisiin puoliin. Menestyäkseen urallaan brittiupseeri ei tarvitse akateemisia opintoja, ammatillista osaamista on mahdollista täydentää akateemisilla lisäopinnoilla. Yksi mahdollisuus on hakeutua King's Collegen "War studies"-ohjelmaan (2015).

Pakistan: Vapaaehtoisarmeija

Pakistan Military Academy at Kakul (Pakistan Army Web Portal, 2009) tarjoaa nelivuotista kandidaattiohjelmaa, jonka suoritettuaan kadetit valmistuvat Sotatiedon ja -tieteiden kandidaateiksi (Bachelor of Military Arts And Sciences). Kadettien opinnot koostuvat kaikille yhteisistä yleisistä sekä "linjaopinnoista" (luonnon- tai yhteiskuntatieteet). Maa tuottaa upseerinsa ensisijaisesti käynnissä oleviin alueellisiin konflikteihin, eikä suurta kiinnostusta akateemisuuteen ole.

Ranska: Vapaaehtoisarmeija, NATO

Ranskan, korkein sotilaskorkeakoulu on École Spéciale Militaire de Saint-Cyr (Ministère de la Défense, 2011). Opinnot suoritettuaan opiskelijat valmistuvat maisterin tutkintoon. Pääaineena on joko strategia ja kansainväliset suhteet, johta-

minen tai tekniikka. Opintojen kirjo on laaja: tekniikasta ja luonnontieteestä humanistisiin ja yhteiskuntatieteisiin. Kolmevuotinen koulutus sisältää akateemista, sotilaallista, fyysistä sekä johtamiskoulutusta (École spéciale militaire de Saint-Cyr, 2015).

Vähäisesti vaikutusvaltaiset valtiot

Belgia: Vapaaehtoisarmeija, NATO

Belgian sotilasakatemia tarjoaa kolmi- vuotista kandidaattiohjelmää (180 op) ja kaksivuotista maisteriohjelmää (120 op). Myös tohtoriohjelmasta on maininta (Royal Military Academy of Belgium, 2014). Sekä kandidaatti- että maisterintutkinnot suoritetaan joko tekniikan tai yhteiskunta- ja sotatieteiden opintosuunnista.

Etelä-Afrikka: Vapaaehtoisarmeija

Etelä-Afrikan sotilaallista korkeakoulutusta tarjoaa Stellenboschin yliopiston Sotatieteen tiedekunta (Stellenbosch University Postgraduate and International Office, n.d.). Tiedekunnassa on viisi korkeakoulua; kaksi teknologiapainotteista, kaksi johtamispainotteista sekä turvallisuuden ja Afrikan kontekstin korkeakoulu. Ohjelma on moduulimuotoinen, kandidaatti- ja maisteriohjelmat kestävät ohjelmasta riippuen yhdestä kahteen vuoteen. Sotatieteen tiedekunnalla on lukuisia ”post-graduate”-ohjelmia, myös tohtoriohjelma (Stellenbosch University, 2013).

Itävalta: Asevelvollisuusarmeija

Theresianische Militärakademien (Austrian Armed Forces, n.d.) upseerikoulutus koostuu nelivuotisesta, kuuden lukukauden kestoisesta ammattikorkeakoulutasoisesta kandidaattiohjelmasta (Theresianische Militärakademie, 2015b). Sen suoritettuaan kadetit (tai siviilit) valmistuvat Sotilasjohtajuuden kandidaateiksi. Sotilasjohtajuuden maisteriopintoja tarjotaan Bolognan prosessin mukaisesti (Theresianische Militärakademie, 2015a), opetuspaikkana on Landesverteidigungskademie Wienissä. Opinnot kestävät neljän 16-viikkoisen lukukauden ajan ja opiskelu on täysipäiväistä. Opintojen sisältö koostuu yleisen johtamistaidon, ammatillisten taitojen, sotilasjohtamistaitojen sekä tieteellisistä opintojaksoista.

Puola: Vapaaehtoisarmeija, NATO

Puolan opetusministeriön alainen, maansa korkein akateeminen sotilaallinen korkeakoulu on Akademia Obrony Narodowej Varsovassa (2013). Sillä on kaksi tiedekuntaa, Kansallinen turvallisuus ja Johtaminen. Sen tutkimus- ja opetusalalle kuuluvat yleinen sotatiede, strategia, operaatiotaito ja taktiikka. Opetuksessa painotetaan maan puolustamista. Turvallisuuden tutkimuksessa fokus on kansallisella ja kansainvälisellä tasolla suhteessa sekä sotilaallisiin että ei-sotilaallisiin toimijoihin. Erityispiirteenä on mainittava siviiliopiskelijoiden suuri osuus. Upseerin opinnot johtavat maisterin tutkintoon seuraavilla aloilla: kansallinen turvallisuus, taloustiede, logistiikka ja johtaminen.

Jatko-opintoja on mahdollista suorittaa seuraavissa aineissa: puolustuspolitiikka, strategia, taktiikka ja ilmavoimien komentaminen. AON panostaa huomattavasti tohtorintutkintoihin, ja sillä on oma kustantamonsa.

Ruotsi: Vapaaehtoisarmeija

Ruotsin sotilaskorkeakoulutuksesta vastaa Försvarshögskolan, jossa tarjotaan kolmivuotista sotatieteiden kandidaattiohjelmaa (180 op) (Försvarshögskolan ja Mildemberger, 2011). Kolmen erikoistumislinjan tutkinnossa lukukaudet 1–3 ja 6 vietetään Karlbergin sotilasakatemiassa, 4 ja 5 kuluvat aselajikouluissa. Kandidaattiohjelman lisäksi Försvarshögskolan tarjoaa myös yksivuotista, 60 opintopisteen laajuista maisteriohjelmaa (Försvarshögskolan ja Ångström, 2015), jonka erikoistumisalat ovat: politiikka ja turvallisuus sekä sotatutkimus.

Sveitsi: Asevelvollisuusarmeija

Sveitsin korkein sotilaskoulutus on järjestetty yhteistyössä ETH Zürichin kanssa (2013). Upseerit käyvät läpi kolme ja puoli vuotta kestävästä kandidaattitutkinnon. Toinen polku on 18-kuukautinen diplomikurssi uraa vaihtaville. Periaatteessa henkilöt ovat samalla viivalla nämä tutkinnot suoritettuaan, riippumatta aikaisemmista uravalinnoistaan. MILAK:n tutkimus- ja opetustoiminta jakautuu seuraaville osastoille: johtajuus ja viestintä, sotahistoria, sotatalous, sotilaspsykologia ja -pedagogia, sotilassosiologia ja strategia.

Tanska: Asevelvollisuusarmeija (*de jure*)/ vapaaehtoisarmeija (*de facto*), NATO

Tanskassa Forsvarsakademiet kouluttaa kaikki ammattiupseerit (Royal Danish Defence College, n.d.). Opintolinjat ovat: operaatiotaito, strategia, turvallisuuspolitiikka, sotilasjohtajuus ja sotahistoria. Tanskassa yleisesikuntaupseerin koulutus vastaa sotatieteen maisterin tutkintoa, mutta Forsvarsakademietissa on myös mahdollista suorittaa osa-aikainen sotatieteen maisterintutkinto (60 op). Opintojen menestyksellinen suorittaminen riippuu näin ollen palveluspaikan, -tehtävän ja esimiesten myötämielisyydestä.

On myös mainittava Kööpenhaminan yliopiston Poliitikantutkimuksen laitoksen ajatushautomo Centre for Military Studies, joka keskittyy tutkimusperustaisen tiedon tuottamiseen päätöksentekijöille. Eri maiden sotilaskorkeakoulut, tutkintotasot, kestot (taulukossa numeroina) ja puolustusratkaisut (AV=asevelvollisuusarmeija, VE=vapaaehtoisarmeija) on koottu Taulukkoon 1.

Havainnot sotilaskorkeakoulutuksen kehityslinjoista

Kaiken edellä olevan valossa: miltä tulevaisuus näyttää? Sotilaskorkeakoulutukset ovat lisäämässä a) sotilaskoulutuksen akateemisuutta sekä b) siviilitutkintojen myöntämistä. Sveitsissä samoihin upseerin tehtäviin on olemassa useampi eri polku. Edetäkseen korkeisiin tehtäviin ei tarvitse aloittaa samalta organisaatiotasolta tai edes saman organisaation palveluksesta, samaa urapolkua pitkin, vaan eritaustaiset

Taulukko I. Katsauksen eri maiden sotilaskorkeakoulujärjestelmät.

	NATO	Armeija	Akat.	Kand.	Maisteri	Tohtori	Huomioita
Suomi		AV	X	3	2	X	
Yhdysvallat	X	VE	X	4	X		WP; AWC
Venäjä		AV/VE	X	X	X	X	
Iso-Britannia	X	VE					Sandhurst
Pakistan		VE	X	4			Kakul
Ranska	X	VE	X		3		Saint-Cyr
Alankomaat	X	VE	X	X	1		NLDA
Belgia	X	VE	X	3	2	?	KMS/ERM
E-Afrikka		VE	X	1 tai 2	1 tai 2	X	Stellenbosch
Itävalta		AV	X	3	2	?	Theresianische
Kanada	X	VE		X	X		RMC
Kreikka	X	AV	X	4			Evelpidon
Puola	X	VE	X	2	2 (5)	4	AON
Ruotsi		VE	X	3	1		FHS
Saksa	X	VE	X/O	X	X		
Sveitsi		AV	X	3,5	1,5		ETH Zürich
Tanska	X	VE	X		1		KU

ihmiset voivat saavuttaa saman organisatorisen tason ja tehtävät eri lähtökohdista.

Siviilien kouluttaminen voi kohottaa koulun legitimeettiä. Yhteistyön myötä sotilaiden ammattitaidon ja asiantunteumuksen merkitys ymmärretään paremmin osana koko yhteiskuntaa. Suopeus siviilipuolta kohtaan voi nostaa upseeriston arvostusta pääasiassa kahdesta syystä. Yhtäältä, siviilitutkijoiden osallistuminen tutkimusprojekteihin nostaa koulun

tutkimuksen tasoa. Toisaalta, sotilasnäkökulman ymmärtäminen levittää sitä myös muualle yhteiskuntaan, siviilitutkijoiden myötävaikutuksella. Tästä kehityksestä on mahdollisesti hyötyä konfliktintutkimuksessa – yhteyksiä kansainvälisiin ajatushautomoihin ja yliopistoihin voitaisiin avata rohkeammin. Sotilasakatemioiden lisäksi itse perustaa ajatushautomaita, tutkimukselliset kyvykkyydet nostavat keskustelun tasoa. Tämä voisi osaltaan

lisätä sotilaskorkeakoulujen painoarvoa osana länsimaisia yhteiskuntia sekä niiden mielipiteenmuodostusta ja päätöksentekoa.

Mannereurooppalaiset sotilasakatemit ovat humboldtilaiseen tiedonintressiin suuntautuneita, angloamerikkalaisten asevoimien koulutusjärjestelmät eivät tarvitse akateemisia kannuksia.² Yksi syy tähän voi olla se, että mannereurooppalaisten asevoimien tarkoituksena on kansallisen turvallisuuden varmistaminen, toisena korkeimman koulutuksen mahdollisuuksien yhteiskunnallinen tasa-arvo. Angloamerikkalaisessa kontekstissa toiminnan keskiössä on raaka-ainelähtöinen ”kansallisten intressien” varmistaminen.

Yhdysvaltojen asevoimat ovat nykyluonteeltaan ”arkimedeeisiä” – eli ne arvioivat sotaa ainoastaan teknisistä näkökulmista (Astore, 2014). Näin ollen ”spartalaisille” (sodalle omistautuneet) tai ”ateenalaisille” (sodan lukuisat inhimilliset puolet huomioivat) näkökulmille ei jää tilaa. Keskustelu ”nykyaikaisesta” sodankäynnistä keskittyy Euroopassakin sodankäynnin teknologisiin aspekteihin. Eräs ratkaisu voisi olla konfliktien ymmärtäminen selvemmin sotilas/siviili–rajan yllittävänä ilmiökenttänä. Sodankäynnin uudet muodot vahvistavat tätä käsitystä.

Myös ”sotilaallisen” ja ”akateemisen” mielen (Huntington, 1981) perustava eroavaisuus voi olla ongelma (Wiarda, 2011). Jo Huntington, vuosikymmeniä

sitten, arvioi sotilaallisen etiikan olevan pessimististä, korporatistista tai kollektivistista, ”kovaan” valtaan suuntautunutta, nationalistista, militaristista ja instrumentalistista. Wiardan keskeinen kysymys kohdistuu siihen, onko luovan ja hyvinvoivan akateemisen kulttuurin luominen ylipäätään mahdollista tällaisissa olosuhteissa (2011: 107) – se kun on luonteeltaan skeptistä, kuvia kumartamatonta, kyseenalaistavaa ja halutonta toteuttamaan epäloogisia ohjeita (2011: 129).

Eräs tämän ilmiön taustavaikuttimena lienee se, että sotilaallisen kontekstin rooli yhteiskunnan kokonaisuudessa on aliymmärretty yhteiskuntatutkimuksen alalla (Downs ja Murtazashvili, 2012: 20–21). Vaikka humanistisen yliopistoperinteen yhteensopimattomuus sotilaskontekstin kanssa lieneekin jokseenkin väistämätöntä, uudensotilaallisille avauksille voidaan silti tehdä tilaa. Eräs tällainen voisi olla sota-historian ja case-tutkimusten lisääminen sotilaskoulutuksessa (Sibul, 2011).

Yhden haasteen muodostaa myös sotatieteellisen diskurssin epäyhtenäisyys. On todettava, että yhtenäistä diskurssia ja laadun mittareita ei välttämättä koskaan synnykään, eikä välttämättä tarvitsekaan. Yksi mahdollinen kehityspolku on, että Pohjoismaiden sotilaallisen korkeakoulutuksen kehittyminen jatkaisi siitä mihin Bolognan prosessi jäi – kohti yhtenäistä opillista linjaa, pohjoismaisen identiteetin rakentamista unohtamatta (Schaub,

2 Poikkeuksena tästä on Etelä-Afrikka, joka voidaan lukea joko angloamerikkalaisen tai mannereurooppalaisen yliopistoperinteen jatkajaksi.

2014). Toinen selkeä vaihtoehto on lähentyä NATO:n koulutusjärjestelmää (d'Andurain ja Stolberg, 2012). Suomessa uusiutuminen voisi tarkoittaa esimerkiksi ”turvallisuusyliopiston” luomista (joka yhdistäisi kaikki turvallisuusalan toimijat saman katon alle), lähentymistä siviiliyliopistojen kanssa tai MPKK:n ”virtualisointia” tavalla, jossa opetuksesta vastaisivat pääosin vierailevat asiantuntijat.

TULOKSIA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Sotatiede vai erillistieteiden soveltamisen konteksti

Maanpuolustuskorkeakoulun verkkosivut (2015) määrittelevät sotatieteet laajaksi ja moninaiseksi kokonaisuudeksi, joka ”... sitoo yhteen sodat, kriisit ja niihin liittyvät turvallisuusuhat sekä pyrkimykset niiden ehkäisemiseen.” Sotatieteiden kentälle kuuluviksi voidaan laskea sotilas-sosiologia, sotilaspsykologia, sotilaspedagogia, sotilaslääketiede, liikuntatiede, sodan etiikka, sotalainsäädäntö, sotalogiikka, sotatalous, sotateknologia, operatiotaito ja taktiikka, sotahistoria, strategia, johtajuus ja johtaminen sekä asevoimat ja yhteiskunta (Kari, 2015a).

Myös Venäjällä on käyty keskustelua sotatieteiden luonteesta ja roolista osana asevoimia ja niiden koulutusjärjestelmää. Siellä kuuluvat Frunzen kait: ”Sodan teoria on osa yleistä yhteiskuntateoriaa. Sotatiede on puolestaan keino johtaa

sodan teoriasta sotilaspolitiikka. Sotilaspolitiikka puolestaan on osa valtion politiikkaa. Siinä määritellään sodankäynnin poliittiset päämäärät ja niitä vastaavat sotilaalliset keinot.” (Salomaa, 2011: 52). Venäläisessä kontekstissa on myös ehdotettu teoreettisen näkökulman lisäämistä opintojakson *Theoretical foundations of military science* (Gruzdev, 2001) muodossa.

Tieteentutkimuksen luonteen pohdinnasta pääsemme kohti erästä tätäkin katsausta ohjaavaa kysymystä: Mikä on akateemisuuden lisäarvo? Maksako akateeminen koulutus vaivan? Mikäli tarkasteluyksiköksi ei oteta tutkintomääriä, vaan tieteentutkimuksen merkitykselliset julkaisut, suomalaisen yliopistokentän akateeminen hegemonia on kiistaton: Helsingin yliopisto on omassa luokassaan. Voimmekin perustellusti kysyä, olisiko MPKK:n parempi identifioitua yliopistoksi vai sotilasammattikorkeakouluksi.³

Osaaminen ratkaisee...

...tutkinnot eivät. Tämä pätee myös akateemisessa maailmassa, vaikka tohtorin tutkinnolla onkin tätä kirjoitettaessa välineellistä ja symbolista arvoa. Aika on kuitenkin ajamassa saksalaistyyllisen ”titelinkipeyden” ohitse, ja tulevaisuudessa on pikemminkin keskityttävä työn tuloksiin kuin sitä symboloiviin sosiaalisiin rakentumiin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei akateemisilla oppiarvoilla ole tulevaisuudessa juurikaan merkitystä.

3 On huomattava, etteivät myöskään MPKK:n kansainväliset verrokkit tee merkittävää, kansainvälistä tieteellistä tutkimusta.

Tohtorin tutkinnosta on haltijalleen välillisiä hyötyjä, esimerkiksi tilanteissa, joissa se on edellytys. Sivistys on arvokasta itsessään, mutta on kyseenalaista, kannattaako sen enempää yhteiskunnan kuin asevoimienkaan osallistua ihmisten laajamittaiseen sivistämiseen työelämässä pärjäämisen perustasoa (ammattikoulu-, lukio- ja/tai kandidaattitaso) kauemmas. Yhteiskunnallisessa mielessä tarvitsemme pikemminkin ammattikorkeakoulu- ja yliopistollisten kandidaattitutkintojen laajamittaista rehabilitaatiota kuin yhteiskunnan kaikkien tasojen ”akateemistamista”. Upseeri tarvitsee upseerin, tutkija tutkijan koulutuksen.

Suomessa vaalittu ajatus koulutuksen merkityksestä talouskasvun, sosiaalisen hyvinvoinnin ja kansallisen turvallisuuden takaajana on kohtaamassa rajansa. Valtion rahoittama, hyödyntämättömissä olevien taitojen laajamittainen kouluttaminen on tulonsiirto tutkijoille ja opettajille. Koulutusideologian voima näyttäytyy paitsi kolmannen asteen kaksostutkintojärjestelmässä, myös siinä, että maisterin- ja tohtorintutkintojen arvostus on voimakkaasti alentunut.

Vaativiin asiantuntijatehtäviin on perusteltua edellyttää maisterin- tai diplomi-insinöörin tutkintoa. Tutkijakoulutus on kokonaan erillinen kokonaisuutensa. Maisteritasolla voitaisiin harkita opiskelijoiden tulevia tutkimuspyrkimyksiä tukevaa maisterikoulutusta (vrt. MPhil/MRes ja MA angloamerikkalaisessa järjestelmässä). Valtion virkamiesten kouluttaminen liittyy edellä mainittuun ”napoliaaniseen” yliopistojärjestelmään – valtion ja kuntien

virkarakenteet vaikuttavat osaltaan siihen, mitkä tutkintonimikkeet ilmestyvät mil-lekin organisaation tasolle.

Mikäli halutaan nostaa akateemista tasoa, akateeminen tutkimus tulee ymmärtää käsityöläisammattina, joka vaatii oman teoreettisen koulutuksensa ja ammattiin harjaantumisensa. Näin ollen pelkkä tutkimuksen käytäntöjen ja menetelmien teoreettinen opiskelu jää vajaaksi. Oleellista on pikemminkin kouluttaa ja harjoittaa tutkimuksen *tekijöitä*, eikä vain sellaisia, jotka ovat *opiskelleet* akateemista kirjoittamista. Tästä näkökulmasta ei myöskään ole selvää, että sotatieteen lisen-siaatin tutkinnon myöntämisen aloittaminen nostaisi MPKK:n akateemista tasoa. Yksi vaihtoehto on lisen-siaatin tutkinnon myöntäminen tohtoriohjelman keskeyttävälle, mikäli he osoittavat riittävää tieteellistä perehtyneisyyttä ja pätevyyttä. Näin luotaisiin ”välietappi” tutkijuuteen niille, jotka haluaisivat kehittää tutkimuksellista lukutaitoaan.

Angloamerikkalaista kontekstia arvioitaessa nousee esiin kysymys, miksi Britanniaassa, jossa on Euroopan parhaat yliopistot, ei ole nähty tarvetta sotilaskoulutuksen akatemisoimiseksi. Yksi vastaus lienee sotilaallisten ja akateemisten ”maailmojen” erillisuus. On akateemisuuden kohtalo Puolustusvoimissa mikä tahansa, sotilasammattilaisten kannattaa seurata ammatillisen ja akateemisen osaamisen suhteen kehitystä. Riskinä voi olla Puolustusvoimien taantuminen pelkäksi urajärjestelmäksi, kuten joidenkin kriitikoiden mukaan Ruotsissa on jo käynyt (Alvesson ja Ydén, 2008).

Sotilaskorkeakoulutus ja yhteiskunta

Seuraavat *toimenpide-ehdotukset* pohjautuvat yllä olevaan analyysiin suomalaisesta sotilas- ja siviiliyliopistoista sekä niiden kansainvälisistä verrokeista.

Yksi vaihtoehto on kansainvälisesti suosiotaan kasvattanut siviiliymmärryksen tiiviimpi integroiminen osaksi koulutusjärjestelmää lisäämällä siviiliopiskelijoiden ja -tutkintojen määriä. Näin voitaisiin saavuttaa a) laajempaa yhteiskunnallista legitimitettä ja b) akateemista laatua siviili- ja sotilasyliopistojen yhteistyön lisääntyessä.

Toinen vaihtoehto on keskittyä Puolustusvoimien kolmeen perustehtävään (maanpuolustus, viranomaisyhteistyö ja kansainvälinen kriisinhallinta), toisin sanoen sotilasammattilliseen, -pedagogiseen ja -tieteelliseen koulutukseen.

Jos (ja kun) taidot ratkaisevat, ei lie ne järkevää luoda ja ylläpitää rinnakkaisia koulutusjärjestelmiä. Eikö riitä, että siviiliyliopistot tuottavat tiedeyhteisön tarvitsemää akateemista tietoa? Onko sotilaskorkeakoulujen vastattava tähän organisatorisesti luomalla rinnakkaiset opintopolut pääosin sotilastaustaisille opiskelijoilleen? Perinteisesti sotilaskorkeakoulut ja akateeminen kenttä ovat muotoutuneet toisistaan erillään. Sotilaskorkeakoulujen tehtävänä on ollut ja on upseerien tuottaminen kansallisten armeijoiden palvelukseen. Ei ole yllättävää, että näin ei synny kansainvälisesti merkittävää akateemista tutkimusta.

Eräs ratkaisu tähän olisi tieteellisen ”lukutaidon” korostaminen, jota edellytettäisiin kaikilta yleisesikuntaupseereilta.

Tämän myötä he kykenisivät arvioimaan ja johtamaan sotatieteellistä tutkimusta, ja näin käyttämään tutkittua tietoa päätöksensä pohjana. Alojensa erikoisasantuntijat ja tutkijat olisivat puolestaan ”luku- ja kirjoitustaitoisia”.

Sotilashenkilöiden urapolut ja -valinnat

Arvioidessaan Thomas Ricksin kirjaa *Yhdysvaltain kenraaleista* (2012), Williamson Murray toteaa nykyisten kenraalien eroavan palveluksesta juuri kun heidän hedelmällisin kautensa olisi alkamassa (2014: 148–149). Sotilasprofessio on monella tapaa erilainen siviiliverrokkeihinsa nähden. Puolustusvoimien sisällä on havaittu, että siviilipuolen kumulatiivinen tiedonkäsitys puuttuu merkittävältä osin, sillä upseerien urakierto on taajaa – käytännön opit siirtyvät lähinnä sotilaskoulutuksen tasolla. Siviiliyliopistoissa kumulatiivinen tiedon karttuminen toteutuu pitkään viroissaan olevien professorien kautta. Syvälinen akateeminen asiantuntijuus on luonteeltaan ”syvää”, kun taas sotilaallinen ammattitaito on luonteeltaan ”laajaa ja monikäyttöistä”.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että ylimpiin upseerin virkoihin tarvittaisiin jatkossakaan tohtorintutkintoa. Sen sijaan harkitsemisen arvoista olisi suunnitella tutkijakoulutetuille upseereille selkeä urapolku jo maisterintutkinnon jälkeen. Valinta olisi luontevaa tehdä yleisesikuntaupseerikurssille hakeutumisen (tai sen tekemättä jättämisen) yhteydessä. Mikäli hakija on kiinnostunut ensisijaisesti tutkijan ja sotilasprofessorin

uravaihtoehdosta, voisi hakija jatkaa suoraan (tai työelämäjakson jälkeen) sotatieteen tohtoriorjelmaan, ja näin jättää yleisesikuntaupseerikurssin kokonaan käymättä. Yleisesikuntaupseerin polku olisi puolestaan varattu niille, jotka haluavat edetä korkeimpiin upseerin virkoihin, ilman syvällisempää akateemista pätevöitymistä.

Kesto: ”*Ruotsin malli*”. Yksi harkittavista asioista on upseerien maisterikoulutuksen keston lyhentäminen puoleen nykyisestä, kahdesta vuodesta vuoteen. Tämä on sekä kustannus- että mielekkyyssyysmys. Puolittamalla opiskeluaika saataisiin puristettua tehoja opiskelijoista, parannettua opintojen intensiteettiä (luonnollisesti olettaen, että opetushenkilökunnan määrä pysyisi samana) sekä luotua eroja opiskelijoiden suoriutumiseen. Tämä on mahdollista muissa sotilaskorkeakouluissa, lukuisista kansainvälisistä siviiliyliopistoista puhumattakaan.

Rahoitus: ”*Tanskan malli*”. Maisteriopinnoissa voitaisiin siirtyä pois virkajärjestelmästä opintojen ajaksi. Opiskelijat anoisivat opintovapaata (tai heidän virkansa päättyisi ennen opintojen aloitusta) ja he järjestäisivät opintonsa rahoituksen itsenäisesti. Näin opiskelijoille siirrettäisiin vastuuta opintojensa etenemisestä sekä maisteriopintoja saataisiin tiivistettyä nykyisestä. Lisäksi vältettäisiin opintojen etenemistä häiritsevää ajattelua, jonka mukaan opinnot ovat viranhoitoon verrattavaa ”työtä” – opiskelija ei olisi oikeutettu lomaan tai muihin etuihin. Näin lisättäisiin paitsi opiskelijan omaa vastuuta opintojen etenemisestä, myös akateemista

vapautta. Lahjakkaat ja ahkerat opiskelijat voisivat edetä omaa vauhtiaan, kurssivielistä ja -sisaristaan riippumatta.

Tutkintotasot: Kadetit hyväksyttäisiin suorittamaan vain kandidaatintutkintoa. Työelämävaiheen jälkeen järjestettäisiin karsinta maisterivaiheen opintoihin. Maisterivaiheen avaaminen kilpailulle mahdollistaisi vaatimustason nostamisen. Tämä käytäntö on voimassa monissa siviiliyliopistoissa, myös kansainvälisesti. Karsinnan lisäksi olisi otettava käyttöön valmistumisajat ja niihin liittyvä, selkeä sanktiojärjestelmä. Koulutusjärjestelmän tulee kestää merkittävääkin hylkäämisprosenttia.

Opinto-oppaan (Erkkilä, 2014) perusteella yleisesikuntaupseerin tutkinto ei merkittävästi valmista tieteellisen lukutaitoon. Laajat, 14 opintopisteen tutkimustyöjaksot pitäisi korvata menetelmätai sisältöopinnoilla, lisäksi diplomityön kirjoittaminen pitäisi jättää opiskelijoiden omalle vastuulle. Korkeatasoisissa maisteri- ja jatkotutkinto-ohjelmissa opintosuorituksia ei jaeta itsenäisen tutkimuksen *teosta*, vaan seminaareissa seurataan opiskelijoiden etenemistä. Kansainvälisiä verkkoja arvioitaessa voidaan oppia paitsi omista kokemuksista, myös ensimmäisestä systemaattisesta eurooppalaisen sotilaskorkeakoulutuksen analyysistä (Libel, 2016). Yhteinen tavoite lienee kuitenkin edelleen se, että puolustushallinnon käytettävissä on ”paras” tieteellinen ja operatiivinen tieto kansallisen tehtävän täysimääräistä suorittamista varten.

Lähteet

- Aalto-yliopisto Perustieteiden korkeakoulu (2013a) Laitokset: EIT. Saatavana: <http://sci.aalto.fi/fi/departments/#eit>.
- Aalto-yliopisto Perustieteiden korkeakoulu (2013b) Laitokset: HIIT. Saatavana: <http://sci.aalto.fi/fi/departments/#hiit>
- Akademia Obrony Narodowej (2013) Misja i zadania AON – Mission and tasks. *National Defence University*. Saatavana: <http://www.aon.edu.pl/en/misja-i-zadania-aon/>.
- Alvesson M ja Ydén K (2008) Karriärstyrda officerare skapar inkompetent försvar. *dn.se*. Saatavana: <http://www.dn.se/debatt/karriarstyrda-officerare-skapar-inkompetent-forsvar/>.
- Anttonen J (2014) *Opinto-opas: Yleinen osa*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Astore WJ (2014) America's military academies are seriously flawed. *The Contrary Perspective*. Saatavana: <http://contraryperspective.com/2014/12/17/americas-military-academies-are-seriously-flawed/>.
- Austrian Armed Forces (n.d.) Officer training. Saatavana: <http://www.bundesheer.at/english/forces/milacademy.shtml>.
- Central Intelligence Agency (2015) The world factbook. Saatavana: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/>.
- Combined Arms Academy of the Armed Forces of the Russian Federation (2014) *Wikipedia, the free encyclopedia*. Saatavana: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Combined_Arms_Academy_of_the_Armed_Forces_of_the_Russian_Federation&oldid=616811210.
- Crown (2015) About the Defence Academy of the United Kingdom. Saatavana: <http://www.da.mod.uk/About-Us>.
- d'Andurain J ja Stolberg A (2012) Defense education enhancement program: The NATO functional clearing-house on defense education. *Connections: The Quarterly Journal* 11(4): 53–58.
- Demurenko AV ja Thomas TL (1993) A comparison of CGSC and the Frunze Military Academy. *Military Review* 73(5): 2–11.
- Downs DA ja Murtazashvili I (2012) *Arms and the university: Military presence and the civic education of non-military students*. New York, NY: Cambridge University Press.
- École spéciale militaire de Saint-Cyr (2015) *Wikipedia, the free encyclopedia*. Saatavana: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=%C3%89cole_sp%C3%A9ciale_militaire_de_Saint-Cyr&oldid=661859278.
- EIT ICT Labs (n.d.). Saatavana: <http://www.eitictlabs.eu/>.
- Erkkilä E (2014) *Opinto-opas: Jatkotutkinto-osasto*. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Försvarshögskolan ja Ångström J (2015) Master's programme in politics and war. Saatavana: <http://www.fhs.se/en/education/masters-programme/about/>.
- Försvarshögskolan ja Mildenerger C (2011) The officers' programme. Saatavana: <http://www.fhs.se/en/education/the-officers-programme/the-officers-programme/>.
- Führungsakademie der Bundeswehr (2015) Lehre. Saatavana: <http://www.fueakbw.de/lehre/>.
- Gruzdev BP (2001) Military education and military science. *Military Thought* 002: 82–85.
- Hautamäki A ja Stähle P (2012) *Ristiriittainen tiedepolitiikkamme*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hellenic Army Academy (2015) Evelpidon Military Academy. Saatavana: http://www.sse.gr/index_en.php.
- Helsingin yliopisto (2006) Helsingiläinen sivistysyliopisto 1828-1851. Saatavana: <http://www.helsinki.fi/yliopistonhistoria/aleksanteri/sivistysyliopisto.htm>.
- HIIT (2015) Helsinki Institute for Information Technology HIIT. Saatavana: <http://www.hiit.fi/>.
- Huntington SP (1981) *The soldier and the state: The theory and politics of civil-military relations*. Cambridge, Mass: Belknap Press.
- Kari H (2015a) Military sciences. MPKK.

- Kari H (2015b) Tehtävänannon tarkennuksia.
- King's College London (2015) Department of war studies. Saatavana: <http://www.kcl.ac.uk/sspp/departments/warstudies/index.aspx>.
- Kopytko VK (2010) The general staff military academy of the RF armed forces: Its role and place in the military education system. *Military Thought* (4): 138–143.
- Lahtinen M (2004) Pääkirjoitus: Kriittinen tiede. *niin & näin: filosofinen aikakauslehti*. Saatavana: http://netn.fi/404/netn_404_paak.html.
- Lalu P (2014) Syvää vai pelkästään tiheää?: Neuvostoliittolaisen ja venäläisen sotataidollisen ajattelun lähtökohdat, kehittyminen, soveltaminen käytäntöön ja nykytilanne. Näkökulmana 1920- ja 1930-luvun syvän taistelun ja operaation opit. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Lampinen O (2005) Kahden yliopistonäkemyksen kilpailu. *KeVer* 4(1). Saatavana: <http://www.uasjournal.fi/index.php/kever/article/view/874>.
- Libel T (2016) *European military culture and security governance: Soldiers, scholars and national defence universities*. Abingdon, Oxon: Routledge. Saatavana: <http://www.tandf.net/books/details/9780415732659/>.
- London School of Economics and Political Science (2014) MSc Conflict Studies. Saatavana: <http://www.lse.ac.uk/study/graduate/taughtProgrammes2015/MScConflictStudies.aspx>.
- Maanpuolustuskorkeakoulu (2015) Opinnot. *Upseeriksi.fi*. Saatavana: <http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi/?1dmy&urile=wcm%3apath%3a/SU+Puolustusvoimat.fi/Puolustusvoimat.fi/Maanpuolustuskorkeakoulu/Perustietoa/Hakijalle/Ura+upseerina/>.
- Mikkola O-M (2014) Sotilaspolitiikka Kremlin Olympoksella: Venäjän sotilasreformin diskursiivinen rakentuminen venäläisessä sanomalehdissä 2008–2012. Turku: Turun yliopisto.
- Militärakademie an der ETH Zürich (2013) Military academy at ETH Zurich MILAK. Brochure, Birmensdorf. Saatavana: <http://www.vtg.admin.ch/internet/vtg/en/home/schweizerarmee/organisation/hkaneu/milak.parsysrelated1.92698.downloadList.52660.DownloadFile.tmp/121212milakbrochure.pdf>.
- Military academies in Russia (2015) *Wikipedia*. Saatavana: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Military_academies_in_Russia&oldid=655474624.
- Ministère de la Défense (2011) Les écoles de Saint-Cyr Coëtquidan. Saatavana: <http://www.st-cyr.terre.defense.gouv.fr/>.
- Ministerie van Defensie (2015) Defensieacademie. Saatavana: <http://www.defensie.nl/onderwerpen/defensieacademie>.
- Murray W (2014) Book reviews: Is professional military education necessary? *Naval War College Review* 67(1): 145–152.
- Mustajoki A (1996) Onko Humboldtilla vielä tilaa? *Yliopistolehti*.
- NDU (2015) National Defense University: Educating, developing and inspiring national security leaders. Saatavana: <http://www.ndu.edu/Home.aspx>.
- Pakistan Army Web Portal (2009) Pakistan Military Academy. Saatavana: <https://www.pakistanarmy.gov.pk/AWPReview/TextContent.aspx?pId=267&rnd=469>.
- Ricks TE (2012) *The generals: American military command from World War II to today*. 1 edition. New York: Penguin Press HC.
- Royal Danish Defence College (n.d.) Welcome to the Royal Danish Defence College. Saatavana: <http://forsvaret.dk/fak/eng/Pages/default.aspx>.
- Royal Military Academy of Belgium (2014) The RMA training programmes. Saatavana: <http://www.rma.ac.be/en/rma-academiccurricula%28en%29.html>.
- Royal Military College of Canada (2008) Your goal - An officer in the Canadian armed forces. Saatavana: <http://www.rmc.ca/mil/goal-objectif-eng.php>.
- Salomaa M (2011) Frunzen kaikki kuuluu edelleen Kremlin kulisseissa. *Sotilasaikakauslehti*.

- Schaub GJ (2014) Common courses for common purposes: Cooperation in Nordic professional military education. Teoksessa: Lepojärvi K (ed.), *Perspectives on European Security*, Helsinki: STETE: The Finnish Committee for European Security, pp. 73–80.
- Shelton CF (1980) The Soviet military education system for commissioning and training officers. Teoksessa: Reston, VA: The Assistant Chief of Staff/Intelligence, USAF.
- Sibul EA (2011) Military history, social sciences, and professional military education. *Baltic Security and Defence Review* 13(1).
- Small Wars Journal (2012) *Professional military education: Separate military requirements and academic degrees*. Saatavana: <http://smallwarsjournal.com/blog/professional-military-education-separate-military-requirements-and-academic-degrees>.
- Söderman J (2009) Minne matka Suomen yliopisto? Rovaniemi. Saatavana: <http://www.ulapland.fi/news/Jacob-Soderman-Minne-matka-Suomen-yliopisto/r52yw0hl/40569f10-149d-4085-b762-35519a52df0c>.
- Stellenbosch University (2013) Postgraduate Programmes. Saatavana: <http://www.sun.ac.za/english/faculty/milscience/programmes/postgraduate-programmes>.
- Stellenbosch University Postgraduate and International Office (n.d.) Faculty of Military Science. Saatavana: <https://www0.sun.ac.za/pgstudies/postgraduate-programmes/faculty-of-military-science.html>.
- Syrjä P (1986) *Gruppen Finljändija: Neuvostokomentajan roolissa*. Helsinki: WSOY. Saatavana: <http://helka.linneanet.fi/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?BBID=738163>.
- The British Army (2015) The British Army – Royal Military Academy Sandhurst. Saatavana: http://www.army.mod.uk/training_education/24475.aspx.
- Theresianische Militärakademie (2015a) Der Fachhochschul-Masterstudiengang Militärische Führung. Saatavana: http://www.bundesheer.at/karriere/offizier/images/master_studiengang.pdf.
- Theresianische Militärakademie (2015b) Offiziersausbildung. Saatavana: http://www.bundesheer.at/download_archiv/pdfs/ablauf_fh.pdf.
- United States Army War College (2015) *Wikipedia, the free encyclopedia*. Saatavana: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=United_States_Army_War_College&oldid=655386728.
- United States Military Academy (n.d.) About West Point. Saatavana: <http://www.westpoint.edu/About/SitePages/Home.aspx>.
- University of the German Federal Armed Forces (2014) *Wikipedia, the free encyclopedia*. Saatavana: http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=University_of_the_German_Federal_Armed_Forces&oldid=628057680.
- Vozhakin M (2006) Today and tomorrow of military education. *Russian Military Review* 2006(7). Saatavana: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/11315697>.
- Wang L, Elder GH ja Spence NJ (2012) Status configurations, military service and higher education. *Social Forces; a Scientific Medium of Social Study and Interpretation* 91(2): 397–422.
- Wiarda HJ (2011) *Military brass vs. civilian academics at the National War College: A clash of cultures*. Lanham, MD: Lexington Books.
- WPS observer (2007) On military education in Russia. *Defense & Security* (99). Saatavana: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/12552595>.
- WPS observer (2012) Crisis of the system of military education: Public of Russia raised problematic issues of training of officers. *Defense & Security* (343). Saatavana: <http://dlib.eastview.com/browse/doc/27165882>.
- Zykov AN (2014) Factors affecting the reform of military education in the Russian Federation. *Military Thought* 0023(4): 132–138.